

3. Az adózás eljárási szabályai

Alapvető fogalmak:

- az adózási folyamat
- az adóeljárás alapelvei
- az adózó jogai
- az adókötelezettségek
- az adómegállapítás módjai
- az adóhatóságok
- az adóellenőrzés fogalma
- a hatósági eljárás fogalma, fajtái
- adóvégrehajtás
- az adójogi szankciók rendszere, fajtái
- az EU tagállamok közötti adóügyi együttműködés formái, keretei

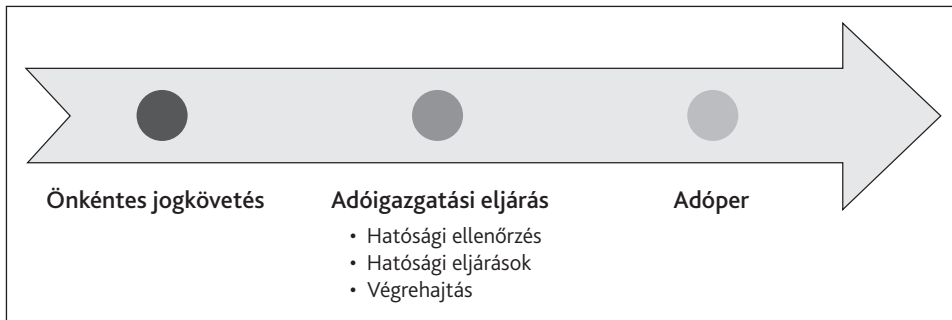
3.1. Bevezetés

Az adóeljárás az egyes adókötelezettségek teljesítésének folyamata, valamint az egyes adóhatósági eljárások összessége. Az adóeljárás folyamatként írja le az adózást, amelyben az adózás anyagi jogi normái realizálódásának kereteit rendezi. Az adóeljárás kifejezés arra utal, hogy az anyagi jogi normák realizálódása tipikusan önkéntes jogkövetéssel, az adóigazgatási szervek közreműködése, adóigazgatási eljárás nélkül megy végbe. Az adóigazgatási eljárás az adózási folyamat része, magában foglalja az ellenőrzést, a hatósági eljárást és az adóvégrehajtást.

3.1.1. Az adózási folyamat

Az adóeljárás szabályozásának megértéséhez elengedhetetlen az adózási folyamat ismerete. Az adózási folyamat három fő részre osztható, amelyek sajátos funkciókkal párosulnak:

- az önkéntes jogkövetési szakasz;
- az adóigazgatási eljárás, amely további három részre tagolódik:
 - = az ellenőrzés,
 - = a hatósági eljárás,
 - = a végrehajtási eljárás;
- a közigazgatási per (adóper).

12. ábra: Az adózási folyamat

Ugyanakkor indokolt utalni arra, hogy az adóeljárások jelentős része az önkéntes jogkövetési szakaszban megreked, azaz más adóeljárás nem kapcsolódik hozzá. Így az előző szakaszok az esetek jelentős részében együttesen nem valósulnak meg, azaz az előzőekben jelzett folyamatnak egyes elemei jelennek csak meg egy-egy eljárásban.

Az önkéntes jogkövetés elvéből fakadóan az adóeljárás a legtöbb esetben nem igényli az adóhatóság intézkedését, hanem az adózó, illetve az adóalany saját cselekményére támaszkodik. Az adóalany önkéntes jogkövetés keretében jelentkeznek be az adóhatóságához, és bejelenti az adókötelezettségére vonatkozó lényeges körülményeket, amely alapján az adóhatóság nyilvántartásba veszi és adószámot állapít meg részére. Ezt egészíti ki a legtöbb adónem esetében alkalmazott önadózás rendszere, amelyben az adózó kötelezettsége az adóalapjának és a fizetendő adó összegének megállapítása, bevallása és megfizetése. Az adózó önálló cselekménye az önadózás körébe nem tartozó adómegállapítási módok (például kivetés vagy kiszabás) esetében is nélkülözhetetlen, mivel az adóhatóság csak az adózó által tett bevallás, illetve bejelentés során kerül olyan helyzetbe, hogy az adót meg tudja állapítani és azt az adózótól be tudja szedni.

Az adózási folyamat második, és egyben legösszetettebb része az adóigazgatási eljárás, amely három részből áll: az adóhatósági ellenőrzésből, a hatósági eljárásból és a végrehajtási eljárásból.

Az adóhatósági ellenőrzés az önkéntes jogkövetési szakaszt követi, azonban ellenőrzésre nem minden esetben kerül sor. Az adóhatóság kötelezően vagy

kockázatelemzés alapján választja ki az ellenőrzendő adózókat. Az ellenőrzés lehet teljes körű, de irányulhat csak meghatározott adónem, rövidebb időszak vagy események (például nyugtaadási kötelezettség) ellenőrzésére is. Az adóhatósági ellenőrzés mindig csak hivatalból indulhat, és az ellenőrzés minden esetben jegyzőkönyvvel zárul. Az ellenőrzést követően kezdődik az utólagos adómegállapítás, amely a hatósági eljárás egyik speciális fajtája. Az utólagos adómegállapítás akkor indul el, ha az adóhatóság valamilyen jogsértést tapasztal az ellenőrzés lefolytatása során.

A hatósági eljárás indulhat az adózó kérelmére vagy hivatalból, amely eljárás minden esetben adóhatósági döntéssel zárul. A döntés lehet például az adózó kérelme alapján nyilvántartásba vett adat is, azaz ebben az esetben például az adóhatóság döntés maga a nyilvántartásba vétel.

A végrehajtási eljárás megindításának alapja valamely végrehajtható okirat, amely lehet például a fizetési kötelezettséget megállapító jogerős hatósági határozat, az önadózás esetén a fizetendő adót tartalmazó bevallás, a behajtási eljárás során a behajtást kérő megkeresése, vagy az adózóval közölt adóhatósági adómegállapítás. A végrehajtás irányulhat többek között munkabérre, bankszámlára, ingó vagyontárgyakra és ingatlan vagyontárgyakra is.

Az adóhatóság az adóigazgatási eljárást határozattal zárja le, amit – ha nem ért egyet a megállapításaival – az adózó megfellebbezhet, illetve a fellebbezés elutasítása esetén bíróság előtt megtámadhat.

A közigazgatási per vagy adóper tág értelemben véve része az adózási folyamatnak. Az adóperre csak akkor kerül sor, ha az adózó az adóhatóság határozatát vagy az adóhatóság valamely cselekményét a bíróság előtt megtámadja.

3.1.2. Az adóeljárás célja és jogszabályi háttere

Az adóeljárás az adózási folyamat önkéntes jogkövetési szakaszára és az adóigazgatási eljárás valamennyi elemére vonatkozóan tartalmaz eljárásjogi szabályokat. Az adóeljárás kiterjed az adózók adózási, az adóhatóságok adóztatási tevékenységére, és meghatározza az adóeljárás résztvevőinek az eljárás során érvényesülő jogait és kötelezettségeit. Az adóeljárás szabályozásának forrásai:

- Az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (Air.) rendelkezik az alapelvekről, az adóigazgatási eljárás általános szabályairól, az adóhatósági ellenőrzésről, a jogorvoslatról és az eljárási költségről.
- Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (Art.) szabályozza az egyes adókötelezettségeket, az egyes hatósági eljárásokat, a jogkövetkezményeket, valamint az állami adó- és vámhatóság szolgáltatásait.
- A végrehajtási eljárásról pedig az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (Avt.) rendelkezik.